

תאמרנה "ישראל ואריתא וקדשא בריך הוא", נקבעה ונתגבשה ונתרוממה אותה מסירות הנפש הנשגבה לכלל ישראל ולתקומתו עם החזרת שכינתו ציונה.

מסירות הנפש לדברים עליונים וקדושים הלא היא מדת השיכות הפנימית והמהותית המחלטת אליהם, שהיא מתגלית לפי רוממות ערכו של אדם, שהיא מהנה את תכן חייו וקובעת את מבנהו, מפנהו, וקיומו. מדה גדולה ונאדרה זו הלא היא מודהית עם אותה המעלה העליונה של דבר במ ועסק במ לשם עצמם, של ההתמלאות וההשתיות וההתעצמות של כל האישיות באותם הענינים וכל חייה וממשיותה בהם. מדה זו הלא היא גם מודהית עם זו סגלתם של ישראל שהם מצויים על קדושה השם, "ונקדשתי בתוך בני ישראל"²¹, וקיומם מצוה זו של קדושה השם, אם בהודמנות מצבים כאלה של שלשת הדברים החמורים מכל התורה: עבודה זרה, גלוי עריות, שפיכות דמים, שהם ביהרג ואל יעבר, או במלחמת מצוה, שהיא לכתחלה גם על מנת להרג, - כל עקר קיומה של מצוה זו, המגלה את ערך החיים ואת תכן קיומם, הלא הוא המשך וענין אחד של קדושה השם אשר בכל מהלך החיים של האדם מישראל, גם עד לגבול החיים והמות, של "שויתי ד' לנגדי תמיד"²² ו"בכל דרכיך דעהו"²³. ומדה ישראלית ראשונית זו, הלא היא מגלה את כחה של גבורת הקדש העליונה, המתרוממת מעל כל המכשולים והמעצורים, "דמסרי נפשיהו על קדשת השם - ומתרחיש להו נסא" (ברכות כ.).

מדה עליונה זו, של כל מלא תודעת החיים הישראלית האמתית, בשלמות מציאותה של תורת ד' אשר בחיי ישראל בארצו, מופיעה לנו במלא תקפה בדברי חכמינו וזכרונם לברכה אשר בשלשלת הקדש של חיי עולם, הנטועים בתוכנו, בהמשך תורה שב'על פה^{23א} מן דורות התנאים אל האמוראים. רבי יוחנן, בעל

- 21. ויקרא כב, לב.
- 22. תהלים טז, ח.
- 23. משלי ג, ו.

23א. חיי עולם הנטועים בתוכנו - תורה שבעל פה - טור שולחן ערוך אורח חיים קלט, י.

התלמוד הירושלמי²⁴, אשר דנים עליו אם הוא כמו תנא^{24א}, אשר נאמר עליו, "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב רבי יוחנן את התורה בזה יבזו לו"²⁵, כאשר אמרו לו כי ישנם יהודים וקנים בבבל, הלא תמה ואמר "למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב"²⁶, ואיך אפשר ליהודים להמשיך ולחיות באריכות ימים ושנים בחוץ לארץ? אלא שמה, שהם שם משכימים ומעריבים לבית הכנסת הוא מועיל להם להשלים ולמלא להם את ערך החיים הנורמליים, אשר במקומנו הטבעי, כלשונו של מהר"ל²⁷. וכאשר ספר לו לרבי יוחנן על מעשה נורא של התרגזות יוצאת מהכלל בין שני יהודים, עם העליה לארץ, שוב הוא תמה ואמר הלא "ונתן ד' לך שם לב רגז בבבל כתיב"²⁸, ואיך אפשרית לא נורמליות כזאת במקומנו הטבעי, עד שנתברר לו כי בהיא שעתא כשארע אותו מעשה עדין לא עברו את הירדן ולא היו בתחום ארץ ישראל. אמנם שיא הברור, של ערך טבעיות מקומנו זה, מגיע ביחס למהות חיי ישראל ואריתא, בהבחנת הוראתו המפרטת של רבי יוחנן לתלמידיו בענין זה כדלהלן. באותו זמן כאשר רב היהדות היו שוב בגלות בבבל, וארץ ישראל היתה בשפל שוממותה בכל צדדי החיים, גם הפלפליים וגם החברתיים, החזיק בה אז רבי יוחנן את ישיבתו הגדולה, ותלמידיו חכמי ארץ ישראל ידעו והפירו את אמתת ערכם של ישראל ואריתא, ש"אין תורה כתורת ארץ ישראל"²⁹, כמו שגם קהל וצבור בישראל ותורה הם דוקא אלה אשר בארץ ישראל, ואשר חוצה לה נחשבים הם כיחידים³⁰. וכאשר תלמידיו של רבי יוחנן שוחחו ביניהם על הערכת מצב החיים של בבל ושל ארץ ישראל, "מפני

24. הקדמת הרמב"ם ל"ד החזקה: "ורבי יוחנן חיבר הגמרא הירושלמית בארץ ישראל אחר חורבן הבית בקרוב שלש מאות שנה".
24א. סדר הדורות, ערך רבי יוחנן.
25. שיר השירים ת, ז. ויקרא רבה ל, א. שיר השירים רבה ת, ז.
26. דברים יא, כא. ברכות ת.
27. נתיבות עולם, נתיב העבודה פרק ה. נצח ישראל פרקים א, כד, נו.
28. דברים כח, סה. נדרים כב.
29. בראשית רבה טז, ד.
30. זוהר אמור רצג:

מה עופות שבבבל שמנים" ו"מפני מה מועדים שבבבל שמחים", ומתוך כך על מצב התורה שבבבל, "מפני מה תלמידי חכמים שבבבל מציינים" ומקשטים בהדור לבושיהם, ועל זה היתה התשובה "לפי שאינם בני תורה" כל כך כבני ארץ ישראל ומכבדים אותם בלבושיהם שגראים חשובים, גער בהם רבי יוחנן בהבחנת הוראתו המפרטת וברור אמתה המדיקת בזה, שהיא לא לפי שאינם בני תורה אלא "לפי שאינם בני מקומם"³¹. כי אותו החסרון, הגורם את הצורך של ההתהדרות החיצונית, איננו אישי פרטי, אלא מהותי כללי, באשר גם אם יהיו בבחינת אישיותם בני תורה במעלה גדולה ביותר, הלא הם שלא במקומם, בתור בני תורה, שלא במקומה האמתית של תורה, שגם התורה בעצמה וגם השראת שכניתה היא שם שלא במקומה.

שמע מינה יתוב רבי חייא בר אבא ורבי אסי קמיה דרבי יוחנן ויתוב רבי יודן וקא מנמנמ אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי אסי מפני מה עופות שבבבל שמנים א"ל כלך למדבר עזה ואראך שמנים מהן מפני מה מועדים שבבבל שמחים מפני שהן עניים מפני מה ת"ח שבבבל מציינין לפי שאינן בני תורה מפני מה עובדים כוכבים מוזהמי מפני שאוכלין שקצי ורמשי* איתער בהו רבי יוחנן אמר להו דרדקי לא כך אמרתי לכם *אמור להכמה ארוזתי את *אם ברור מסב לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך אומרנו ואם לאו לא תאמרתו אמרו ליה ולימא לן מר איזה מהן מפני מה עופות שבבבל שמנים מפני שלא גלו שנאמר *שאנן מואב מנעוריו ושקט הוא אל שמריו ובגולה לא הלך והבא מנלך דגלו דתניא *רבי יהודה אומר ניב שנה לא עבר איש ביהודה שנאמר *על ההרים אשא כבי ונהי וגו' מעוף השמים ועד בהמה נדרו הלכו בהמה בניממריא חמשין ותרתינו הוו א"ד יעקב א"ד יוחנן כולן חורו חוץ מקוליים האיטפנין *דאמר רב הני מדרי דבבל מהדרי מיא לעין עיטם והאי כיון דלא שריר שרריה לא מצי סליק מפני מה מועדים שבבבל שמחים מפני שלא היו באותה קללה דכתיב *והשבת כל משישה חגה חדשה ושבתה וכל כוועדה וכתיב *חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי למורח *מאי היו עלי למורח א"ר *אלעזר אמר הקב"ה לא דיין לישראל שהושאין לפני אלא שמטריחין אותי לידע אויו גזירה קשה אביא עליהן א"ד יצחק אין לך כל רגל ורגל שלא באתה בולשת לציפורי ואמר רבי תנינא אין לך כל רגל ורגל שלא בא למכריה אנמוין וקמטון ובעל זמורה מפני מה ת"ח שבבבל מציינין לפי שאינן (6) בני מקומן דאמרי אינשי במתא שמאי בלא מתא תותבאי *הבאים ישרש יעקב

עולא במסקיה לארעא דישראל איתלוז ליה תרין בני תוזאי בהדיה קם חד שחשיה לחבריה אמר ליה לעולא יאות עבדי אמר ליה אין זופרע ליה בית השחימה כי אתא לקמיה דר' יוחנן א"ל דלמא הם ושלום אחויקי ידי עוברי עבירה א"ל נפשוך תצלת קא תמה רבי יוחנן מכדי כתיב ונתן ה' לך שם לב רנו בבבל כתיב א"ל (2) הווא שערוא

א סגריא ירנא